

Fesztivál után — fesztivál előtt

MOZGALMAS ÉVET ZÁR idén az amatőr színjátszómozgalom. Gondoljunk az év elején tartott minősítőversenyekre, az irodalmi színpadok és színjátszó csoportok kazincbarcikai találkozóira, vagy a közelmúltban Tatabányán megrendezett IV. munkásszínjátszó találkozóra! És hátra van még — az évek során hasonló rangot kivívott — decemberi ISZN, Balassagyarmaton. Ha hozzáteszük, hogy 1979-ben mindössze egy jelentősebb országos sereg-szemlével számolhatunk a csoportok, akkor érthető, miért vált szükségessé épp ebben az évben az amatőr színjátszómozgalom helyzetének újbóli vizsgálata, egyfajta mérlegelés.

Már a kazincbarcikai fesztivál alatt éles vita bontakozott ki a szakmai tanácskozáson, s ez a tatabányai találkozó tovább erősödött. Olyannyira, hogy a szakmai tanácskozások csaknem nagyobb szerepet kaptak, mint az egyes produkciók. A mozgalom jelenlegi helyzetének megítélése azonban korántsem volt egységes. Voltak, akik a látott (és nem látott) előadások alapján az amatőr színjátszómozgalom fellendüléséről beszéltek, mások egyenesen „temetői” vészharangokat kongattak.

Jellemző, hogy Tatabányán még a zsűrin belül sem volt teljes az összhang. A mozgalomban tevékenykedő zsűritagok kíméletlen — mindenféle udvariaskodást mellőző — kritikával ostromolták a csoportok teljesítményét, míg a „profi” színház szakemberei kedvezőbb, eleinte csaknem lelkes hangnemből nyilatkoztak a látottakról.

A nyílt, őszinte viták feltétlenül jelzik, hogy a mozgalom kinőtte már a gyermekcipőt. Elbírja, sőt igényli a szigorú bírálatot. Más

dolog, hogy ez az önvizsgálat, néha mazochizmusba hajló túlkapaszkodás vezetett, mely különösen akkor vált veszélyessé, mikor az ítések némi botcsinálta doktor módjára — „csupán felvágta a beteg testrészt, de elfeledte összevarrni”.

Nincs okunk kételkedni a kritikások és önkritikusok jószándékában, de úgy véljük, az amatőr színjátszás színvonalát semmiképp sem fest olyan tragikusan, mint ahogy van azt többen látni véltek. Nem hagyhatók ugyanis figyelmen kívül azok a megváltozott tényezők, melyek napjaink amatőr színjátszómozgalmát meghatározzák. Aligha célszerű a mozgalmat a hatvanas évek végéhez, hetvenes évek elejéhez, az „aranykoroként” emlegetett időszakhoz mérni. Az akkor kétségkívül újszerűnek ható — politikai hangot tudatosan felvállaló — csoportok előadásai után többen úgy fogalmaztak, hogy az amatőr színjátszómozgalom bizonyos fokig „szétfeszíti” a közhelykorlátait.

Tény, hogy az amatőr színjátszás egyik nagy lehetősége — szemben a kötöttségeivel — nehezebben szabadul „profi” színházal —, hogy gyorsabban képes „lereagálni” a társadalomban végbemenő mozgásokat, változásokat. Helytelen lenne azonban az amatőr színjátszómozgalomtól kizárólag ezt a politikai érzékenységet számon kérni. Természetesen nem arra gondolunk, hogy az együttesek „őszi ködbe burkolózza”, a levelek hullásán siránkozzanak. Ilyen jellegű megnyilvánulásokkal manapság egyébként csak elvétve találkozunk. Az ideje bemutatni is bizonyították, hogy a rendezők tudják, miről kell beszélni, felismerték az amatőr színjátszásban rejlő lehetőségeket.

Csakhogy amikor a felszínes vádjával illetjük őket, elfeledkezünk egy alapvető tényről, nevezetesen, hogy az amatőr színháznak nincs kialakult frói bázisa. A rendezők más műfajban napvilágot látott műveket — novellákat, kisregényeket stb. — kénytelenek adaptálni. A kölcsönvett művekből pedig csak ritkán sikerül az eredetivel közel egyenértékű színházi alkotást létrehozni. A formai bravúrok között gyakorta elvesz a lényeg. A valóságfeltáró szándék veszt erejéből, nemegyszer közhelyszintre süllyed.

JÓ PÉLDA ERRE a Tatabányán látott három Moidova-adaptációkíséret. Egyedül a budapesti Vári Színház sikerült — a mélyebb kritikai tartalmat úgy-ahogy megőrizve — „színadképessé tenni”, képi humorral kiegészítve „A magyar atom” című szatirikus frászt.

A munkásszínjátszó IV. országos találkozásán látott tizenkét előadás — noha csak szűk keresztmetszetet adta az amatőr színjátszómozgalom egészének —, kicsiben is jól tükrözte azokat a problémákat, melyekkel a színjátszómozgalom jelenleg küszködik, s melyek az egyes előadásokban rendre kimutathatók.

Kitűnt, hogy a rendező központúnak tartott amatőr színházban, ma az amatőr színészek teljesítménye kerekedett felül. Jó néhány esetben a kimagasló — hivatásos színészek mércéjével mérhető — alakítás mentett meg bukásra ítélt darabot.

Érdekes momentumra hívta fel a figyelmet egy-egy cselekményes, ám maradandó értéket nem tartalmazó darab közönségikere. Nevezetesen arra a bizonyos „sztorihőség-re”, melyről a rendezők többsége hajlamos megfeledkezni. Márpedig az unalmas színpadi játéka a mélyülő lényegretörő amatőr színjátszásnál sem engedhető meg, nem beszélve arról az elfogadhatatlan szemléletről, miszerint az amatőr színjátszóknak eleve le kell mondania — a hivatásos színházban nélkülözhetetlen — formai jegvekről, a maximális színpadi ismeretek megszerzéséről. A szcenika, társzervezés, színpadi mozgás, beszédtechnika stb. elsajátítása a fejlett amatőr színjátszásnak is alapvető követelménye. (Beleértve a szükséges, de önmagában nem elégséges csoporton belüli műhelymunkát.)

S EZZEL ELJUTOTTUNK az amatőr színjátszómozgalom legégetőbb gondjához — a szakmai tanácskozásokon is élesen felvetett — képzés és továbbképzés ma még valóban megoldatlan problémáihoz. Am ezek az igényként felmerült kérdések, éppenséggel nem a mozgalom válságát, hanem a „felsőbb osztályba lépés” szándékát bizonyították.

Pintér Károly

Életéről, munkájáról vall

SZERENCSEI ÉVA

A Szabó Magda regényéből készült tévéfilmsorozat, az „Abigél” a Magyar Televízió legnépszerűbb műsorai közé tartozott. Még ez idő tájt, hónapokkal később is visszatérő beszédtemát jelent a tévénézők milliój számára. A sikerben kétségkívül jókora szerepe van a filmbeli Abigélnek, azaz a József Attila Színház művésznőjének, Szerencsei Évának. Két próba között, a déli szünetben beszélgettünk.

— Túl az ugrásterületen meg-nőtt népszerűsége meg mit kap a színésznő egy ilyen nagy sikert aratott sorozattól? És kötelezi-e ez valamire a nézőkkel, a szakemberekkel és — önmagával szemben?

— Ha nem lett volna ez a szerep, akkor is ugyanúgy csináltam volna mindent. Célok az, hogy mindig többet és többet nyújtsak az alakításaimban. Az más kérdés, hogy egy ilyen siker milyen jól jön, szinte lendíti az embert előre.

— Ismeri Szabó Magdát?

— Személyesen is többször találkoztunk. Gyakran bejött a forgatásokra, hozzá is szólt, segített a mű visszaadásában. Szerencsénk volt, mert véleményem szerint Zsuzs

Éva nagyon jól válogatta össze a szereplőket.

— Az Abigél szereplői valamennyien igen komoly bizonyítási lehetőséget kaptak. Hálás ezért az íróknak és a rendezőknek?

— A hála nem szerencsés kifejezés. Inkább megbecsülésről beszélnék és nagyon megköszönném, hogy jól dolgoztunk együtt. Az sokat segített.

— Ha már az írókról — és az írósról — szó esett, kérem, említsen néhányat kedvenc olvasmányai közül?

— Nagyon szeretem József Attilát, az utóbbi időben gyakran forgattam Merle-köteteket, a maiak közül Örkényt és Csurka Istvánt említeném.

— Ugorjunk vissza gyermekkorába. Olvastam, hogy előbb táncosnő akart lenni, majd rendszeresen focizott a grunndon. Vajon ma milyen szerep jut életében a mozgásnak?

— Sajnos, csak rendszeresen tudok úszni és szívesen szaunázom. Régebben lovagoltam is.

— Negyedik éve tagja a József Attila Színháznak. A társulati fellépéseken kívül,

hol láthatják-hallhatják kedvelői?

— Színkronban keveset szerepelek, legújabbban viszont „beépültem” a Szabó-családba; Petinek a menyasszonya vagyok. Ezt nagyon szívesen csinálom. Legközelebb a „Január” című tévéjátékban kerülök a képernyőre, amelyben kedvemrevaló epizód-szerepet alakíthatok.

— Hol töltötte az ideit nyarat és tervez-e nagyobb utazást 1979-ben?

— Voltam a Karlovy Vary-ban rendezett filmfesztiválon, ahol — nem kis bosszúságomra — egy hat évvel előbb készült fotót láthattam viszont magamról a plakátokon. Két hétre az NSZK-ba is eljutottam. A jövőről viszont igazán nem tudok mit mondani ebben a vonatkozásban.

— Szabad idejét mivel tölti legszívesebben?

— Május óta saját lakásban lakom, annak berendezése azóta is tart. Nagyon szeretem a lovakat. Ha már a lovgalásra nem jut időm, hát kimegyek a lovseregnyomra. Egy-szer filmben is lovagoltam, a „Törökfejű kopjiba”-ban. Azt is Zsuzs Éva rendezte.

Jochá Károly

Intézet a tanulókért

A nagybányai 209. számú Zsinkó Vilmos Ipari Szakmunkásképző Intézetben az utóbbi időszakban jelentős mértékben fejlődött a diákok képzettségének tárgyi, anyagi és személyi feltétele, javultak a tanulási és szabad idő hasznos eltöltésének körülményei. Részben állami pénzeszközökből, részben a diákok társadalmi tevékenységével több ezer forinttal növelték a kabinetek felszerelését, eszköz-állományát. A fiatalok lelkesen vesznek részt a szakmai versenyeken, s az Alkotó ifjúság pályázatokon évente az intézményben tanulók mintegy egyharmada mutatja be alkotását. A szabad idő hasznos eltöltését segíti az ifjúsági klub, s az általános és szakmai ismeretek gyarapítá-

sához jelentős mértékben járulnak hozzá a különféle szakkörök, például a szabás-varrás és a honismereti szakkör. A szakmunkásképző intézet az elmúlt években több százezer forintot költött a diákszociális ellátás javítására. A pénzeszközöket elsősorban kulturális rendezvényekre, sportolási célokra, a megemelt étkezési normák fedezésére fordítják. Az ittel egy év alatt lényegesen szilárdult a tanulók fegyelme is. Amíg a két évvel ezelőtti kezdődött tanévben az intézményben a társadalmi tulajdon rongálásának értéke 5152 forint volt, addig egy évvel később 523 forint. Az eredmények javarészt az intézeti KISZ-bizottság és az osztályközösségek felelősségteljesebb tevékenységének köszönhetőek.

Zenetanárok hangversenye

A balassagyarmati Rózsavölgyi Márk Zenekola művésztanára a minap nagy sikerű hangversenyt adott az intézményben, amelynek témát szülőföldje megtöltötték az érdeklődők. A Kommunista Magyarországi Pártja megalakulásának 60. évfordulója tiszteletére rendezett koncerten klasszikus szerzők — többek között Bach, Mozart, Beethoven — műveit szerepelték. A zenekola művésztanára — Emberné Notti Erzsébet, Krutsch Katalin, Palánci Éva,

Somogyvári Ildikó, Móri Péterné, Ember Péter, Fogarasi Béla, Komáromy Gerzson, Horváth János, Sándor János és Szűcs Ferenc — nagy igényességgel szíjaitatták meg a műveket, remek zenéi-elményben részesítették a hála hallgatókat. A megtepetés erejével hatott Beethoven klarinét-fagott duónak előadása, mely a fiatal Sándor Jánost (klarinét) és Horváth Jánost (fagott) hangszerük virtuozaként ismertette meg.

A Kardos-testvérek újabb közös filmje

Egyszeregy

A Kardos-testvérek — Ferenc, a rendező és István, a forgatókönyvíró — nem először dolgoznak együtt. Közösen fémjelzik a korábbi évekből: az Egy örült éjszakát, a Petőfi '73-at, az Ékezetet. Műveikben rendszerint a ma kérdési felé fordulnak, életünk fonákságait állítják érdeklődésük fókuszába, a javítás, a felismertetés, a rádöbbenés és jobbítás szándékával.

Az Egyszeregy — legújabb közös munkájuk — szintén vígjáték, amely hasonlóan több más alkotásukhoz, nem nélkülözi az ironikus, szatirikus elemeket sem. A kacsagató, egyben elgondolkodtató történet középpontjában, egy, a nagyravágyó papa jóvoltából „megduplázódott”

férfiember áll, aki Péterként és Pálként szerepel a hivatalos nyilvántartásban, s ennek megfelelően két családja, munkahelye stb. van. A bizonyalmakat természetesen ez a megkettőzöttség okozza, mert nyilvánvaló, hogy a végtelenségig egy embernek, nem lehet két ember helyett teljes értékűen helytállnia. Ezt a kettős szerepet a nagy-szerű Garas Dezső alakítja. Partnerei: Halász Judit, Pécsi Ildikó, Bánsági Ildikó, Schütz Ila, Benze Ferenc, Papp Zoltán. A filmet Kende János fényképezte, zenéjét Szörényi Levente szerezte.

A filmet Taron ma és pénteken, Kisterenyén és a salgótarjáni November 7 Film-színházban december elején játsszák.

Megyei folyóiratunk, a Palócföld idei ötödik száma változatos tartalommal jelent meg. Ezúttal a teljesség igénye nélkül csupán néhány gondolatkorre hívjuk fel a figyelmet, amelyekkel a folyóirat foglalkozik.

Figyelmet érdemlőnek tartjuk a Változó valóságunk rovatban a Nógrád megyében élő nemzetiségi lakosság életével, munkájával, művelődési viszonyaival foglalkozó írásokat. Mint ismeretes, ez év őszre a nemzetiségi kongresszusok ideje volt hazánkban. E kongresszusok igen nagy jelentőségűek a nemzetiségi lakosság életében, hiszen egyrészt áttekintést adnak arról a fejlődésről, amely az eltelt időszakban az MSZMP lenini nemzetiségi politikájának érvényesüléseként hazánkban végbement, másrészt feltárják a még meglévő gondokat, kijelölik a jövő teendőit. Magyarországon jelenleg mintegy félmillió német, szlovák, délszláv, román nemzetiségi lakos él. Amint azt Marczinek István Nemzetiségi Nógrád-ban című cikkében írja, me-

A Palócföld új számáról

gyék négy járásának 24 közösségben élnek szlovák, illetve német ajkú lakosok. A körülbelül tízezer nemzetiségi lakos megyénk lakosságának több mint négy százalékát jelenti. Legtöbben, mintegy 35—38 százalék, a rótsági járásban élnek.

Életkörülményeik, életszínvonaluk alakulása megegyezik az azonos környezetben élő magyar lakossággal. Azonos ütemű általános és szakmai műveltségük emelkedése is. Mindez természetesen nem jelenti, mintha nem lennének gondok is. Ezek elsősorban abból adódnak, hogy a nemzetiségi lakosság általában a kisközsegek kategóriájába tartozó településeken él, amelyek földrajzi, gazdasági adottságaiban viszonylag több a kedvezőtlen vonás. Mindezek ellenére elmondhatjuk, erről Marczinek István is örömmel szól, hogy a települések fejlődése az utóbbi években meggyorsult. Az V. öt-

éves tervben a fejlesztésre, felújításra fordított jelentős összeg több, mint felét oktatási és egészségügyi célok megvalósítására költötték. A cikk szerzője részletesen szól arról, hogy a nemzetiségek képviselője a választott testületekben a számarányuk megfelelő, s igen jó arányú. „A magyar és nemzetiségi lakosok közös közéleti tevékenységének egyértelműen a szocialista nemzeti egység erősödéséről tanúskodik” — írja.

E témakörhöz tartozik Kó-Szabó Imre riportja is, Több nyelven... címmel. Ebben szerző, többi között a banki nemzetiségi találkozókról, amelyen idén tizenkettedik alkalommal tartották meg a Nógrád megyei nemzetiségi napok rendezvényeként, s nemzetiségi lakosok vallanak életükéről, munkájukról, boldogulásukról.

Szemelítés 2. címmel olvashatjuk P. A. interjúját. Mint köztudott, a Nógrád me-

gyei pártbizottság kezdeményezésére a Társadalomtudományi Intézet 1971-ben művelődésszociológiai felmérést végzett a salgótarjáni munkások körében. Ekkor mintegy másfél ezer dolgozóról készült kérdőíves felmérés, amelynek anyaga a közelmúltban könyv alakban is megjelent. A felmérés óta hat-hét év telt el. Mi történt azóta a „mélyinterjúkban” szereplő munkásokkal? E kérdésre válaszolandó ad helyet a Palócföld immár a második interjúnak.

Végezetül egy szomorú aktualitás. A szépirodalmi rovatban Vihar Bélát köszönti a lap 70. születésnapja alkalmából. A költő élete és munkássága Nógrádhöz is kötődött, különösen Szécsenyhez. A Nógrád megyei Tanács a Madách-emléknapok 1965-ben adományozta Vihar Bélának a megyei kulturális életben való érdekelhető jelenlétéért. Vihar Béla köszöntése immár emlékének szól, a költő — mint hírlí adtuk — nemrég elhunyt.